

УДК 37.014.544.091.4 (092)

ОЛЕНА ГНІЗДІЛОВА
(Харків)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗДОБУТКИ ТА ДОСВІД НАУКОВОЇ ШКОЛИ ПРОФЕСОРА С.Т. ЗОЛОТУХІНОЇ

Відображено теоретичні досягнення і досвід професора С.Т. Золотухіної як засновника і лідера наукової історико-педагогічної школи, учні якої досліджують під її керівництвом різні аспекти становлення і розвитку освіти і виховання в Україні XIX — початку XX ст.

Ключові слова: наукова школа, науковий лідер, історико-педагогічні дослідження.

Важливою умовою модернізації освіти є підготовка науково-педагогічних кадрів, удосконалення їхньої професійної майстерності. Частіше за все вчені досягають значних висот у дослідженнях, коли для вирішення певної наукової проблеми об'єднуються однодумці, утворюються наукові колективи. Унікальною особливістю вітчизняної науки є існування наукових шкіл, у яких забезпечується спадкоємність поколінь у науці, розвиваються такі важливі елементи наукового потенціалу, як традиції, норми, неформальні знання. Наукова школа – це, перш за все, посвячення в науку, засвоєння її концептуального і методичного апарату, ціннісних орієнтацій і категорійного ладу, це форма залучення індивіда до діяльності з вироблення і споживання знань у контексті певних міжособистісних відносин.

Науковий потенціал держави визначається, насамперед, висококваліфікованими вченими, здатними створити потужні наукові школи, які своєю діяльністю сприятимуть успішному розвитку науки і практики в нових умовах становлення незалежності України. До таких людей належить і доктор педагогічних наук, професор Світлана Трохимівна Золотухіна.

Мета статті: висвітлити науковий доробок українського вченого, професора С.Т. Золотухіної і результати виконання наукових досліджень здобувачів наукових ступенів під її керівництвом.

Світлана Трохимівна народилася 1 вересня 1953 р. у селищі Карабушено Кегичівського району Харківської області. У 1961-1970 рр. навчалась у 8-річній школі № 97 та середній школі № 59 м. Харків. Невичерпна жага до знань, сформована під впливом шкільного навчання, пізнавальні інтереси спонукали С.Т. Золотухіну продовжувати навчання. Саме тому в 1971 р. вона вступає на фізико-математичний факультет Харківського державного педагогічного інституту імені Г.С. Сковороди, який у 1975 р. з відзнакою закінчує. У 1974 р. С.Т. Золотухіна починає свою трудову діяльність на освітянській ниві – працює вчителем математики у школах № 17 та № 41 м. Харків. Згодом вона обирається секретарем, завідувачем шкільного відділу Київського РК ЛКСМ (1976-1978 рр.). Уся подальша діяльність педагога та вченого С.Т. Золотухіної тісно пов'язана з Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, де із 1978 року вона плідно працює на посадах

асистента (1978 р.), викладача, старшого викладача (1983 р.), доцента (1985 р.), професора (1996 р.).

Наукові інтереси С.Т. Золотухіної формувалися під впливом різнобічної викладацької, наукової та громадської діяльності. На формування наукового світогляду, фахової майстерності, любові до педагогічної праці справили враження старші колеги і наставники, серед яких І.Т. Федоренко, А.І. Зільберштейн, В.І. Лозова, Л.Д. Попова та ін. Значний творчий потенціал, глибоке аналітичне мислення, уміння заглиблюватись у проблему, бачити її перспективу, розглядати знайомий об'єкт у новому контексті С.Т. Золотухіна реалізувала при підготовці кандидатської дисертації на тему «Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи в школі» (спеціальність 13.00.09), що була захищена під керівництвом професора А.І. Зільберштейна в 1984 р. [6, с. 13].

Постійна потреба у професійному і науковому зростанні зумовили навчання С.Т. Золотухіної в докторантурі Харківського державного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Потужний вплив на її становлення як зрілого науковця справила тісна співпраця з талановитим ученим і педагогом, професором і науковим консультантом В.І. Лозовою. Результатом наполегливих науково-педагогічних пошуків С.Т. Золотухіної стало написання та захист у 1995 р. у спеціалізованій вченій раді Д 01.61.01 Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України докторської дисертації на тему «Розвиток теорії та практики виховуючого навчання в історії вітчизняної педагогічної думки IX-XIX ст.» [6, с. 13]. Матеріали дисертації лягли в основу навчального посібника «Розвиток ідеї виховуючого навчання в історії педагогічної думки та практиці України» (1994 р.) та першої опублікованої монографії «Тенденції розвитку виховуючого навчання» (1995 р.). За результатами написання докторської дисертації нею розроблений і впроваджений в навчально-виховний процес Харківського державного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди спецкурс «Виховуюче навчання» (1994 р.).

С.Т. Золотухіна – автор і співавтор ряду посібників, що становлять навчально-методичну базу вищої школи з підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності: «Організація роботи з професійної орієнтації учнів» (1985 р.), «Класний час» (1988 р.), «Бесіда та її місце в системі виховної роботи класного керівника» (1988 р.), «Педагогічна майстерність учителя» (2000, 2006 рр.) та ін. У складі колективу вчених вона взяла участь у підготовці навчальних посібників «Лекції з педагогіки вищої школи» та «Історія педагогіки» 2006 та 2008 років видання відповідно. С.Т. Золотухіна є співавтором історико-педагогічних монографій: «Теорія і практика підготовки домашніх наставників: історико-педагогічний аспект» (2006 р.), «Громадянське виховання студентів вищих навчальних закладів України у другій половині XIX–на початку XX століття» (2007 р.), «Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: історико-педагогічний аспект» (2007 р.), «Педагогічна рада: історія і досвід» (2008 р.) [6, с. 15].

З 2002 р. і по нині С.Т. Золотухіна обіймає посаду завідувача кафедри загальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, гідно продовжуючи славетні традиції попередніх керівників цього структурного підрозділу закладу (С.А. Литвинова, А.І. Зільберштейн, Л.Д. Попової, І.Т. Федоренка, В.І. Лозової). У якості завідувача кафедри зарекомендувала себе вмілим організатором, керівником навчально-виховного процесу і наукової роботи, талановитим педагогом і вихователем молоді. Найкращі людські якості та організаторські здібності досвідченого працівника вищої школи дозволили С.Т. Золотухіній створити на кафедрі виняткову атмосферу пошуку, співробітництва, турботи, захищеності.

Великий обсяг відповідальної організаційної роботи С.Т. Золотухіна виконувала в 1989-2005 рр. як учений секретар спеціалізованої вченої ради з захисту кандидатських і докторських дисертацій. 297 робіт, що захищались у спеціалізованій вченій раді за період її роботи вченим секретарем, були затверджені Вищою атестаційною комісією України.

З 2005 р. професор С.Т. Золотухіна виконує обов'язки заступника голови спеціалізованої вченої ради Д.64.053.04 Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Разом із цим вона є членом спеціалізованої вченої ради Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (Д.29.053.01), а з 2006 р. включена до складу Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України. Вона неодноразово виступала офіційним опонентом на захистах кандидатських і докторських дисертацій. С.Т. Золотухіна є членом редакційних колегій фахових збірників із різних проблем вітчизняної освіти, її минулого та сучасності: «Теорія та методика навчання і виховання» (Харків), «Педагогіка та психологія» (Харків), «Гуманізація навчально-виховного процесу у середній і вищій школі» (Слов'янск), «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи» (Харків), «Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту» (Харків), «Історико-педагогічний альманах» (Київ) [6, с. 15].

Формування особистого напрямку в науці, який потім перетворився на потужну науково-педагогічну школу, вироблення власного наукового стилю С.Т. Золотухіна розпочинає в 90-ті рр. ХХ ст. Компетентність, вимогливість до себе, цілеспрямованість, відповідальність за доручену справу і доброзичливість до людей сприяли її становленню як лідера наукової школи.

Першим здобувачем наукового ступеня кандидата педагогічних наук, на титулі автореферату якої стоїть прізвище С.Т. Золотухіної, була В.П. Шпак (1994 р.). Тема дисертації – «Організація самоосвіти студентів педагогічних вузів». Автор дисертації дослідила процес та способи організації самоосвіти студентів педагогічних вузів на трьох основних етапах: мотиваційно-цільовому, організаційно-діяльнісному та контрольно-оцінювальному. Дисертанткою була встановлена залежність ефективності організації самоосвіти майбутніх учителів від створення відповідних зовнішніх (соціальних, організаційних, методичних) і внутрішніх (індивідуально-особистісних, автодидактичних) умов та використання комплексу педагогічних способів. Цього ж року аспіранткою Є.М. Рябчинською під керівництвом С.Т. Золотухіної була підготовлена і захищена дисертаційна робота на тему «Організація навчально-пізнавальної діяльності школярів в умовах комп'ютерного навчання».

Після перших успіхів керівництва С.Т. Золотухіна стала затребуваною в цій сфері наукової діяльності. Завдяки впливу особистості професора В.І. Лозової, а також таким особистим рисам характеру, як надзвичайна працьовитість, організованість, наукова принциповість і об'єктивність, жага пізнання нового і творчий підхід до вирішення складних наукових проблем, С.Т. Золотухіна визначає свій напрям у педагогічній науці. Вона вдається до розробки історико-педагогічної тематики для вирішення актуальних проблем освіти й виховання сучасної України.

Учні професора досліджують різні аспекти процесу становлення й розвитку освіти і виховання в Україні в ХІХ–початку ХХ ст. В останні роки професором С.Т. Золотухіною започатковано новий науковий напрям у діяльності науково-педагогічної школи – вивчення прогресивних традицій в освіті й вихованні на Слобожанщині. Ці дослідження спрямовані на виявлення ознак загального і своєрідного

в розвитку педагогічної думки, інноваційного досвіду, регіональної освітньої специфіки, що, з одного боку, завжди вирізняли Слобожанщину як передовий освітній, науковий і культурний центр, з іншого – становили ланку єдиної системи освіти України. Тематика наукових досліджень, які проводилися представниками науково-педагогічної школи професора С.Т. Золотухіної під її безпосереднім керівництвом, що сьогодні є завершеними доробками, охоплює цілу низку історико-педагогічних проблем:

- дослідження творчої спадщини педагогів минулого і їх внеску в розвиток освіти на Слобожанщині (М.М. Головкова, 1994; Л.О. Журенко, 1998; О.А. Тишик, 2000; Ш.Р. Рзаєв, 2000; Л.О. Голубнича, 2000; О.М. Кін, 2001);

- розвиток вищої освіти в Україні (О.М. Друганова (Мартиненко), 1999; Г.П. Шепеленко, 2002; О.Д. Пташний, 2003; О.А. Рацул, 2005; О.В. Барібіна, 2007; С.О. Микитюк, 2007);

- висвітлення питань навчання й виховання в матеріалах педагогічної преси (Г.І. Приходько, 1999; Н.М. Гордій, 2000);

- організація педагогічного процесу в навчальних закладах різного типу (О.І. Оніпченко, 2003, О.М. Лук'яненко, 2005; О.В. Васильєва, 2006; Т.І. Попова, 2007; В.П. Шпак, 2007; Т.М. Кошечкіна, 2008);

- професійна підготовка педагога (О.В. Корх-Черба, 2005; Л.Д. Зеленська, 2006).

Особливе місце в діяльності наукової школи професора С.Т. Золотухіної займає вивчення спадщини видатної постаті XIX–початку XX ст., ученого, педагога, методиста С.І. Миропольського (1842-1907 рр.), дослідження якої з ідеологічних міркувань у радянські часи фактично було під забороною. Під науковим керівництвом професора С. Т. Золотухіної було започатковано цикл дисертаційних робіт, присвячених дослідженню творчого шляху С.І. Миропольського та його внеску в освітню справу.

Перша спроба цілісного аналізу педагогічної спадщини С.І. Миропольського була здійснена її ученицею М.М. Головковою в 1994 році. Автор розкрила основні положення авторської концепції народної школи, визначила своєрідність поглядів педагога на особистість учителя, його підготовку та самоосвіту. Дисертанткою були введені в науковий обіг невідомі раніше педагогічні твори, які характеризували погляди і досвід педагога з питань дидактики, виховання і теоретично-практичної підготовки вчителя.

У подальші роки учні наукової школи С.Т. Золотухіної поглибили вивчення педагогічної спадщини С.І. Миропольського. Зокрема, Ш.Р. Рзаєв (1998 р.) та Л.О. Журенко (1998 р.) дослідили внесок педагога в розробку теоретико-практичних засад виховання. У кандидатській дисертації Ш.Р. Рзаєв представлений цілісний аналіз поглядів С.І. Миропольського на проблему естетичного виховання: виявлено основні підходи до визначення змісту, шляхів і засобів естетичного виховання, обґрунтовано своєрідність поглядів педагога на психолого-педагогічне значення мистецтва та взаємозв'язок естетичного з моральним, розумовим, релігійним вихованням, накреслено шляхи реалізації теоретичних ідей С.І. Миропольського з питань естетичного виховання у практиці навчальних закладів другої половини XIX ст. Л.О. Журенко розглянула форми роботи в сім'ї, узагальнила досвід практичної діяльності С.І. Миропольського у педагогічному класі при Харківській духовній семінарії, визначила шляхи реалізації теоретичних ідей педагога у практиці народної школи.

Разом із цим, висвітленню різних аспектів теорії та практики навчання в педагогічній спадщині С.І. Миропольського присвятили свої дисертаційні дослідження

О.А. Тишик (1998 р.) та Л.О. Голубнича (2000 р.). О.А. Тишик розкрила особливості підходу педагога до сутності процесу навчання, систематизувала завдання навчання, виявила етапи засвоєння навчального матеріалу й адекватні їм структурні елементи засвоєння; функції учителя у процесі викладання; виявила структурні компоненти змісту освіти й обґрунтувала педагогічні вимоги до нього; дала критичний аналіз принципів, методів і форм організації навчально-пізнавальної діяльності, розкрила умови ефективності їх застосування; визначила внесок педагога в розробку окремих методик; узагальнила досвід реалізації дидактичних ідей С.І. Миропольського у шкільній практиці. У дисертації Л.О. Голубничої набули подальшого розвитку ідеї С.І. Миропольського щодо загальної освіти народу, його морального, економічного, правового виховання, гуманного підходу до здійснення навчально-виховного процесу в школі.

Гідним продовжувачем досліджень діяльності педагогічних персоналій регіону стала О.М. Кін, яка захистила в 2001 р. кандидатську дисертацію на тему: «Проблеми навчання і виховання в педагогічній спадщині М.Ф. Сумцова». Вона розкрила динаміку розвитку педагогічних ідей та громадсько-просвітницької діяльності М.Ф. Сумцова, висвітлила сутність його концепції національної школи, визначила специфіку поглядів на процеси навчання та виховання, схарактеризувала основні напрями діяльності.

Потужним напрямом досліджень наукової школи С.Т. Золотухіної є вивчення процесу розвитку вищої освіти в Україні XIX–початку XX ст. У цьому контексті цікавою є дисертаційна робота О.М. Друганової (Мартиненко, 1999 р.), яка дослідила процес організації науково-дослідної роботи викладачів вищих навчальних закладів України XIX ст. на чотирьох основних етапах. Дисертантка висвітлила погляди прогресивних педагогів означеного періоду на роль та умови організації науково-дослідної діяльності, виявила основні напрями діяльності викладачів Харківського та Київського університетів та найбільш ефективні її форми, розкрила існуючий механізм діючої в той час в Україні системи підготовки та атестації наукових кадрів, як у функціональному, так і у прикладному аспектах.

Деякі аспекти дидактичних проблем вищої школи XIX ст. ґрунтовно досліджували в кандидатських дисертаціях О.Д. Пташний «Теорія і практика контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів України у другій половині XIX століття» (2003 р.), О.В. Барібіна «Формування навчально-інтелектуальних умінь у студентів вищих закладів освіти в Україні (кінець XIX–початок XX століття)» (2007 р.) та С.О. Микитюк «Організаційно-педагогічні умови викладання правових дисциплін у вищих навчальних закладах України другої половини XIX–початку XX століття» (2007 р.).

У ході дослідження О.Д. Пташний систематизував погляди вітчизняних науковців на проблему контролю й оцінки знань учнівської молоді, визначив провідні тенденції і динаміку організації контролю знань студентів ВНЗ України в досліджуваний період, узагальнив досвід організації контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ, схарактеризував умови й вимоги попереднього та форми і методи поточного і періодичного контролю, висвітлив специфіку здійснення підсумкового контролю, виявив та узагальнив заходи стимулювання студентів у процесі навчання.

У дисертаційній роботі О.В. Барібіна виявила внесок видатних зарубіжних та вітчизняних педагогів-науковців і громадських діячів зазначеного періоду в теоретичну розробку проблеми формування навчально-інтелектуальних умінь у студентів, дослідила динаміку розвитку ідеї формування навчально-інтелектуальних

умінь у студентської молоді. У ході наукового пошуку дослідниця узагальнила досвід формування навчально-інтелектуальних умінь у студентів у процесі навчально-пізнавальної та науково-дослідної діяльності в досліджуваний період, схарактеризувала умови, що сприяють ефективному формуванню навчально-інтелектуальних умінь у студентської молоді.

У кандидатській дисертації С.О. Микитюк виявила особливості викладання правових дисциплін у процесі читання лекцій, проведення практичних занять, складання іспитів; установила внесок вітчизняних педагогів, громадських діячів, викладачів університетів у розробку теоретичних засад викладання правових дисциплін; узагальнила й охарактеризувала методiku викладання правових дисциплін; виявила специфіку і тенденції викладання правових дисциплін у досліджуваний період; визначила етапи розвитку вищої правової освіти.

Значимо, що теоретичні питання становлення і розвитку фізичного виховання студентів у вищих педагогічних закладах України 1917-1941 рр., досвід його організації розглядались у кандидатській дисертації Г.П. Шепеленко (2002 р.). Дослідницею проаналізовано мету, завдання і зміст фізичного виховання студентів, схарактеризовано форми його організації у навчально-виховному процесі, визначено особливості спортивно-масової роботи студентської молоді.

Водночас увагу дослідника О.А. Рацула привернула проблема формування громадянськості у студентів вищих навчальних закладів України другої половини ХІХ–початку ХХ ст. (2005 р.). У кандидатській дисертації він узагальнив прогресивні ідеї громадянського виховання в зарубіжній і вітчизняній педагогічній думці минулого, розкрив особливості теоретичних напрацювань вітчизняних педагогів із питань формування громадянськості, систематизував форми, методи, прийоми і засоби формування громадянськості у студентської молоді вищих навчальних закладів України означеного періоду.

До кола наукових інтересів учнів С.Т. Золотухіної належать дослідження вітчизняної педагогічної журналістики ХІХ–початку ХХ ст. як мобільного інформаційного засобу з питань фізичного виховання підростаючої особистості (Г.І. Приходько, 1999 р.) та підготовки батьків до розумового виховання дітей (Н.М. Гордій, 2000 р.).

Учні наукової школи С.Т. Золотухіної звертаються також до розгляду питання професійної підготовки педагога в історичній ретроспективі. У цьому напрямі дослідження виконувалися дисертаційні роботи О.В. Корх-Черби «Теорія і практика підготовки домашніх наставників в Україні в другій половині ХІХ століття» (2005 р.) та Л.Д. Зеленської «Проблема формування професійно-педагогічної компетентності вчених вищих навчальних закладів Слобожанщини (кінець ХІХ–початок ХХ століття)» (2006 р.). Зокрема, О.В. Корх-Черба систематизувала теоретичні погляди зарубіжних і вітчизняних педагогів на значення і сутність підготовки домашніх наставників в Україні означеного періоду та узагальнила досвід її організації, схарактеризувала зміст і форми педагогічної просвіти домашніх наставників.

Разом із цим, Л.Д. Зеленська розкрила особистісний компонент професійно-педагогічної компетентності вчених Харківського університету кінця ХІХ–початку ХХ ст., установила традиційні та виявила нові форми і методи навчання і виховання, що використовувалися вченими Харківського університету під час викладання дисциплін гуманітарного спрямування, уточнила механізм регулювання порядку набуття наукових ступенів і вчених звань у процесі підготовки науково-педагогічних кадрів досліджуваного періоду. У її дисертації подальшого розвитку і конкретизації

набули напрями формування та реалізації професійно-педагогічної компетентності викладачів вищої школи Слобожанщини досліджуваного періоду в науково-дослідній, навчально-методичній та просвітницькій діяльності.

Окремим напрямом досліджень у науковій школі С.Т. Золотухіної є вивчення особливостей організації педагогічного процесу в навчальних закладах різного типу. У цьому контексті на особливу увагу заслуговує докторська дисертація В.П. Шпак (2007 р.), у якій цілісно досліджено в широких хронологічних межах проблему теорії та практики реабілітаційної діяльності виправно-виховних закладів України.

Історико-педагогічній проблематиці присвячені дисертаційні роботи Т.І. Попової, О.В. Васильєвої, О.М. Лук'яненко, О.І. Оніпченко, Т.М. Кошечкіної. Зокрема, Т.І. Попова виявила й охарактеризувала педагогічні умови організації виробничої практики у професійно-технічних училищах швейного профілю в Україні у другій половині ХХ ст. та узагальнила досвід їх реалізації в досліджуваний період; систематизувала погляди педагогів досліджуваного періоду на мету, завдання, зміст, функції (освітньо-розвивальну, виховну, стимулюючу, аналітико-рефлексивну), форми організації практики (бригадну, індивідуальну) та напрями її реалізації (організаційно-підготовчий, навчально-цільовий, завершальний). У її дисертаційній роботі подальшого розвитку набула систематизація поглядів українських і зарубіжних педагогів, діячів освіти, філософів, психологів минулого та досліджуваного періодів щодо взаємозв'язку теорії і практики як педагогічного принципу та шляхів його реалізації у професійному навчанні.

У дисертації О.М. Лук'яненка систематизовано погляди педагогів досліджуваного періоду на роль і місце педагогічної практики в системі підготовки вчителів і форми її організації у другій половині ХІХ–на початку ХХ ст.; узагальнено досвід організації педагогічної практики у різних типах педагогічних навчальних закладів України в досліджуваний період (розкрито мету, завдання, види, зміст педагогічної практики, виявлено специфіку, форми і методи її здійснення); встановлено провідні тенденції організації педагогічної практики та етапи її розвитку в досліджуваний період.

О.І. Оніпченко, досліджуючи в дисертаційній роботі динаміку розвитку педагогічних рад початкових і середніх освітніх закладів України другої половини ХІХ ст. як колегіального органу вчительських колективів, визначила передумови виникнення, мету, зміст, форми та пріоритетні напрями навчально-виховної і методичної діяльності цих колективів. Подальшого розвитку набули питання, що стосувалися вимог до вчителя та умов використання книги як навчально-виховного засобу.

Коло наукових інтересів О.В. Васильєвої охоплює проблеми морально-естетичного виховання та мистецької освіти учнівської молоді засобами хорового мистецтва на Слобожанщині в історичній ретроспективі. Дослідник у кандидатській дисертації розкрила роль засобів хорового мистецтва у формуванні морально-естетичної культури учнівської молоді; узагальнила досвід формування морально-естетичної культури; охарактеризувала внесок провідних педагогів і хорових диригентів Слобожанщини досліджуваного періоду в розвиток духовної культури молодого покоління; накреслила перспективи творчого використання вітчизняного досвіду формування морально-естетичної культури молоді в сучасних умовах.

Дослідження проблеми взаємозв'язку навчання й виховання у творчій спадщині вчених Слобідської України другої половини ХІХ–початку ХХ ст. становить коло наукових пошуків Т.М. Кошечкіної.

Наділена невичерпною енергією, життєвою мудрістю, високим інтелектуальним потенціалом, С.Т. Золотухіна багато уваги приділяє підготовці висококваліфікованих

науково-педагогічних кадрів у створеній науковій школі, де її учні продовжують як дослідницьку, так і викладацьку діяльність у галузі освіти, використовуючи досвід свого вчителя. Як бачимо, Світлана Трохимівна є тим факелом, який не тільки горить сам і освітлює шлях, але і здатний передати вогонь своєї душі іншим, донести до кожного серця і розуму свої думки й почуття. Під керівництвом професора С.Т. Золотухіної підготовлені та успішно захищені 1 докторська і 25 кандидатських дисертацій.

Праця С.Т. Золотухіної гідно відзначена. Її нагороджено Золотою медаллю імені Г.С. Сковороди (2003 р.), Знаком «Відмінник освіти України» (2004 р.), Знаком «Антон Макаренко» (2005 р.), Знаком «К.Д. Ушинський» (2006 р.).

Таким чином, наукова школа професора С.Т. Золотухіної – це інтелектуальна, емоційно-ціннісна, неформальна, відкрита спільність учених різних статусів, які досліджують під керівництвом лідера різні аспекти процесу становлення й розвитку освіти і виховання в Україні у ХІХ–початку ХХ ст. Наукова школа С.Т. Золотухіної є таким об'єднанням учених, у якому органічно зливаються спілкування і пізнання, науковий пошук і навчання дослідницькій майстерності, генерування нових ідей, їх дбайливе збереження і відстоювання та постійне відтворення поколінь учених.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биограф. словарь. – Х. : Глобус, 1998. – С. 285–286.
2. Кафедра педагогіки : минуле і сучасне / Харківський державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. – Харків : ОВС, 2001. – С. 29–36.
3. Педагогічна Харківщина : довідник / За ред. В. І. Лозової, І. Ф. Прокопенка. – Харків : Видавництво Круглова, 1997. – С. 58–59.
4. Прокопенко І. Ф. Харківська науково-педагогічна школа: теоретичні здобутки та досвід (20–70ті рр. ХХ ст.) / І. Ф. Прокопенко, Л. Д. Попова, І. Т. Сіра. – Харків : ХНПУ, 2007. – С. 106–107.
5. Професори Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – Х. : Видавничий дім «Відомі імена», 2006. – С. 50.
6. Сходінками до наукової школи / За ред. Л. Д. Зеленської. – Х. : Райдер, 2008. – 116 с.

Елена Гнзидилова

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ НАРАБОТКИ И ОПЫТ НАУЧНОЙ ШКОЛЫ ПРОФЕССОРА С.Т. ЗОЛОТУХИНОЙ

Отражены теоретические достижения и опыт профессора С.Т. Золотухиной как основателя и лидера научной историко-педагогической школы, ученики которой исследуют под ее руководством разные аспекты процесса становления и развития образования и воспитания в Украине XIX — начала XX веков.

Ключевые слова: научная школа, научный лидер, исследовательский коллектив, историко-педагогические исследования.

Elena Gnizdilova

THEORETICAL GROUNDWORKS AND THE EXPERIENCE OF PROFESSOR S.T. ZOLOTUHINA'S SCIENTIFIC SCHOOL

In the article theoretical achievements and experience of founder and leader of scientific historical and pedagogical school, professor S.T. Zolotukhina, whose students research the different aspects of becoming and development of education and upbringing in Ukraine XIX – XXth centuries are analyzed .

Keywords: scientific school, scientific leader, research collective, historical and pedagogical researches.

Одержано 16.02.2009 р., рекомендовано до друку 27.04.2009 р.